

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI
O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

IQTISODIYOT NAZARIYASI

**(noiqtisodiy oliy o'quv yurtlari va fakultetlari uchun
namunaviy kompleks o'quv dasturi)**

O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta maxsus ta'lim vazirligi qoshidagi Oliy o'quv yurtlararo ilmiy-uslubiy birlashmalar faoliyatini muvofiqlashtiruvchi Kengash Prezidiumining 28.05.2005 yil 3-sonli majlis qaroriga asosan chop etishga va foydalanishga tavsiya etilgan.

TOSHKENT-2005

65.019 73 Иқтисодийёт — Иқтисодий
Назариё

№ 31778
0

2006	Алишер Навоий
523	Иқтисодий
	Сўрашув
	Сўрашув

№

Iqtisodiyot nazariyasi bo'yicha birinchi dastur 1995 yili O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, Respublika o'quv-uslubiy komissiyasi tomonidan tasdiqlangan va chop etilgan. 2000 yilda ishlab chiqilgan dastur O'zMU Fakultetlararo iqtisodiyot nazariyasi kafedrasini tomonidan tayyorlangan bo'lib u O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi qoshidagi Oliy o'quv yurtlararo ilmiy-uslubiy birlashmalar faoliyatini muvofiqlashtiruvchi Kengash Prezidiumining 17.06.2000 yil 15-sonli majlis qaroriga asosan chop etishga va foydalanishga tavsiya etilgan.

Ushbu dastur uchinchi nashr bo'lib, Respublika Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan tayyorlangan standartlarga binoan, ijtimoiy-gumanitar fanlar uchun belgilangan o'quv rejasi asosida va hozirgi davr talablarini e'tiborga olgan holda tayyorlandi. U O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta maxsus ta'lim vazirligi qoshidagi Oliy o'quv yurtlararo ilmiy-uslubiy birlashmalar faoliyatini muvofiqlashtiruvchi Kengash Prezidiumining 28.05.2005 yil 3-sonli majlis qaroriga asosan chop etishga va foydalanishga tavsiya etilgan.

**Tuzuvchilar: dots. Umarov K.Yu. (rahbar),
dots. Sodiqov N.K.,
kat.o'q. Tursunov A.,**

**Taqrizchilar: i.f.d., prof. Qodirov A.,
i.f.n., dots. Xoshimov P.Z.**

Mas'ul muharrir: i.f.d. Egamberdiyev F.T.

**IQTISODIYOT NAZARIYASI FANIDAN MA'RUZA VA AMALIY
MASHG'ULOTLARNING BELGILANGAN SOATLAR BO'YICHA
TAQSIMLANISHI**

MAVZULAR NOMI	Ja'mi 74 soat	
	Ma'ruza	Amaliy mashg'ulot
I - bo'lim. Iqtisodiyot nazariyasining umumiy asoslari		
1-mavzu. Iqtisodiyot nazariyasining predmeti va uslubi.	2	2
2-mavzu. Sotsial-iqtisodiy ehtiyojlar.	-	2
3-mavzu. Iqtisodiy faoliyat va ishlab chiqarish. Tovar ishlab chiqarish va pul.	2	2
4-mavzu. Mulk va mulk munosabatlari.	2	2
5-mavzu. Bozor iqtisodiyotining mohiyati. O'zbekistonning bozor iqtisodiyotiga o'tish xususiyatlari.	2	2
II-bo'lim. Mikroiqtisodiyot nazariyasi		
6-mavzu. Bozor va uning tuzilishi.	-	2
7-mavzu. Talab va taklif. Bozor muvozanati.	2	2
8-mavzu. Tadbirkorlik faoliyati. Tadbirkorlik kapitali va uning harakati.	2	2
9-mavzu. Sarf xarajatlar va foyda nazariyalari.	2	2
10-mavzu. Ish haqi va mehnat nazariyalari.	-	2
11-mavzu. Raqobat va narxlarning shakllanishi.	2	2
12-mavzu. Agrar munosabatlar va agrobiznes.	2	2
III-bo'lim. Makroiqtisodiyot nazariyasi		
13-mavzu. Milliy iqtisodiyot, uning makroiqtisodiy o'lchamlari. Yalpi talab va yalpi taklif.	2	2
14-mavzu. Iqtisodiy o'sish nazariyasi.	2	-
15-mavzu. Yalpi ish kuchi uning bandligi va ishsizlik.	2	-
16-mavzu. Moliya tizimi.	2	2
17-mavzu. Pul muomalasi. Kredit va bank tizimi.	2	2
18-mavzu. Bozor iqtisodiyotini tartibga solish. Davlatning iqtisodiy roli.	2	2
19-mavzu. Aholi daromadlari va davlatning ijtimoiy siyosati.	2	2
IV-bo'lim. Jahon xo'jaligi		
20-mavzu. Jahon xo'jaligi va uning evolutsiyasi.	2	-
21-mavzu. Jahon bozori. Xalqaro valuta va kredit munosabatlari.	2	2
22-mavzu. Jahon iqtisodiyoti taraqqiyotida umumbashariy ijtimoiy-iqtisodiy muammolar.	-	2
J a ' m i:	36	38

KIRISH

Mamlakatimizda ro'yi berayotgan islohotlar kishilar ongi va ruhiyatida ham tub o'zgarish yasamoqda: yangicha fikrlash, bozor iqtisodiyotini idrok etish va uning talablari ruhida ishlash va yashashga intilish qaror topmoqda.

Ko'zda tutilgan ulkan maqsadlarga erishish uchun iqtisodiyotda katta o'zgarishlar talab etiladi. Bu jarayonlarni chuqur tushunishda birinchi manba'larning o'rnini katta.

Mazkur kompleks dastur ana shularni hisobga olgan holda yaratildi. Unda Davlat va hukumatning tegishli qonun va qarorlari, Prezident I.A.Karimovning asarlari, jahon iqtisodiyot fani erishgan nazariy yutuqlar, hamdo'stlik mamlakatlarining bozor iqtisodiyotiga o'tishda to'plagan tajribalari umumlashtirildi. Dasturda O'zbekistonning bozor iqtisodiyotiga o'tishdagi o'z yo'li va o'ziga xos tamoyillariga alohida e'tibor berildi.

Ushbu dasturni tuzishda va mavzularni aniqlashda O'zbekiston Respublikasining Kadrlar tayyorlash Milliy dasturida qo'yilgan talablar inobatga olingan.

Iqtisodiyot nazariyasi fanining mantiqiy tuzilishidan kelib chiqib dastur to'rt bo'limga ajratildi. Har bir bo'limga oid nazariy masalalarni yoritishda O'zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o'tish tajribalari va muammolari uzviy bog'liqlikda olib qaraldi. Ushbu kompleks dasturda, har bir mavzu bo'yicha amaliy mashg'ulot rejasi va referatlar tematikasi ko'rsatilgan.

Iqtisodiyot nazariyasini o'rganishda har bir bo'limda, mavzularida milliy g'oya va milliy mafkura, milliy iqtisodiyot va milliy manfaatlarini hisobga olish nuqtayi nazaridan ko'rib chiqildi.

Har bir bo'lim va mavzu uchun zarur adabiyotlar ro'yxati ko'rsatildi.

Ushbu dastur noiqtisodiy oliy o'quv yurtlari va fakultetlari uchun mo'ljallangan.

Mazkur dastur ayrim kamchiliklardan ham holi emas, albatta. Dastur yuzasidan bildirilgan fikr-mulohazalar uni keyingi nashrlarda takomillashtirishga xizmat qiladi.

I-bo'lim. IQTISODIYOT NAZARIYASINING UMUMIY ASOSLARI

1-mavzu. Iqtisodiyot nazariyasining predmeti va uslubi

Iqtisodiyot nazariyasining fan sifatida shakllanishi.

Turli maktab namoyandalari tomonidan iqtisodiyot nazariyasi fanining predmetini aniqlash. Hozirgi zamon yangi oqimlari va ularning qarashlari. Iqtisodiy jarayonlar, iqtisodiy resurslar va iqtisodiy shart-sharoitlar. Moddiy va ma'naviy boyliklarni ishlab chiqarish, taqsimlash, ayirboshlash va iste'mol jarayonidagi iqtisodiy munosabatlar. Moddiy ne'matlar va xizmatlarni ishlab chiqarish- jamiyat hayotining asosidir. Iqtisodiy rag'batlantirish va iqtisodiy mexanizmlar. Iqtisodiyot va siyosat.

Iqtisodiy qonunlar va kategoriyalar. Iqtisodiy qonunlarni amal qilish mexanizmi va turli Sotsial sharoitda namoyon bo'lishi.

Iqtisodiy jarayonlarni ilmiy bilishning uslubiy tamoyillari. Iqtisodiy hodisalarni o'rganish usullari: tasviriy empirik usul, gipoteza, xulosalar tamoyillarini ishlab chiqarish ilmiy abstraksiya va mikroiqtisodiy va makroiqtisodiy tahlil.

Iqtisodiyotni bilishda matematik va grafik (tasviriy) uslublarni qo'llash. Iqtisodiyot nazariyasining fan sifatidagi vazifalari, boshqa iqtisodiy fanlar bilan aloqadorligi. Iqtisodiyot nazariyasi iqtisodiy siyosatning ilmiy asosidir. Hozirgi davrda yangicha iqtisodiy fikrlashni shakllanishi va takomillashishi. O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi muammolari yechimi va iqtisodiyot nazariyasi fanining ahamiyati. O'zbekistonda shakllanayotgan mustaqillik mafkurasi va iqtisodiy ustuvorlik g'oyasini amalga oshirishda iqtisodiyot nazariyasi fanining roli.

Amaliy mashg'ulot rejası:

1. Iqtisodiyot nazariyasining predmeti va uning rivojlanish bosqichlari.
2. Iqtisodiy jarayonlarni ilmiy bilishning uslubiy tamoyillari.
3. Iqtisodiy qonunlar va kategoriyalar, ularning turli Sotsial sharoitda namoyon bo'lishi.
4. O'zbekistonda shakllanayotgan mustaqillik mafkurasi va iqtisodiy ustuvorlik g'oyasini amalga oshirishda iqtisodiyot nazariyasi fanining roli.

Referat mavzulari:

1. Mikro va makroiqtisodiy tahlil iqtisodiyotini bilishda matematik va tasviriy uslublarni qo'llash.
2. Iqtisodiy rag'batlantirish va iqtisodiy mexanizmlar.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekistonning o'z istiqloq va taraqqiyot yo'li. T.: "O'zbekiston". 1992 y. 74 bet.
2. Karimov I.A. O'zbekiston bozori munosabatlariga o'tishning o'ziga xos yo'li. T.: "O'zbekiston". 1993 y. 20 bet.
3. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asiga intilmoqda. T.: "O'zbekiston". 1999 y. 17-18 betlar.

4. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономика: Принципы, проблемы и политика. Т.1, Ч.1. -М: "Республика", 1992 г.
5. Реферат учебника Самуэльсона П., Нордхауса В. Экономика. Ч.1, гл.1. Введение. журн. "Экономической науки". 1990. N 1.
6. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. Пер. с англ. со 2-го издания гл. 1-2. -М. "Дело ЛТД", 1993.
7. Курс экономической теории. Гл.2. Киров. 1994.
8. Камаев В.Д. и др. Экономическая теория. -М.: изд-во «Владос» 1998 г. стр. 9-22.
9. O'Imasov A., Sharifxo'jayev M. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Mehnat", 1995. 1-bob.
10. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Universitet", 1998 y.
11. Shodmonov Sh., Jo'rayev T. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Moliya», 2000 y. 6-23 b.
12. Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2002 y. 4-8 b.
13. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2003 y. 5-14 b.

2-mavzu. Sosial-iqtisodiy ehtiyojlar

Sotsial-iqtisodiy ehtiyojlarning mazmuni va ularning turlari. Ehtiyojlarning iqtisodiy taraqqiyot darajasiga va jamiyatning ichki tuzilishiga bog'liq bo'lishi. O'zbekistonda ehtiyojlarning o'ziga xos xususiyatlari. Ehtiyojlarning tarkibi. Moddiy, ijtimoiy, ma'naviy ehtiyojlar va mehnat ehtiyoji.

Ehtiyojlarning cheksizligi. Ehtiyojlarning yuksalishi qonuni. Ehtiyojlarni qondirish vositalari va usullari. Cheklangan resurslar sharoitida cheksiz ehtiyojlarni qondirish muammolari. Ehtiyojlarni qondirilishining optimal darajasini tanlanishi, muqobil mahsulotlarning yaratilishi. Ehtiyojlarning yakka tarzda va birgalikda qondirilishi. Ehtiyojlarning qondirilish darajasi.

Amaliy mashg'ulot rejası:

1. Sotsial-iqtisodiy ehtiyojlarning mazmuni va ularning turlari..
2. Ehtiyojlarning cheksizligi va yuksalish bilan resurslarning cheklanganligi o'rtasidagi ziddiyat.
3. Ehtiyojlarning qondirilishining jamiyat iqtisodiy taraqqiyoti darajasi bilan bog'liqligi.

Referat mavzulari:

1. Ehtiyojlarni qondirilishining optimal darajasini tanlanishi, muqobil mahsulotlarning yaratilishi.
2. Ehtiyojlar va mehnat ehtiyoji.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekistonning o'z istiqloq va taraqqiyot yo'li. T.: "O'zbekiston", 1992 y. 41-65-betlar.

2. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida. T.: "O'zbekiston", 1995 y. 68-69, 111-112, 192-197, 218-231- betlar.
3. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. T.: "O'zbekiston", 1997 y. 110-123; 145-146; 230-245; 258-263- betlar.
4. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asrga intilmoqda. T.: "O'zbekiston". 1999 y. 44 bet.
5. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс. -М: "Республика", 1992 г. Т.1, гл 2. стр. 36-44.
6. Борисов Е.Ф. Экономическая теория. -М.: «Юрист» 1999. стр. 7-32.
7. Видяпин В.И., Гулямов С.С. и др. Экономическая теория. -Т.: «Шарк», 1999. стр. 41-66.
8. Камасв В. Экономическая теория. -М.: ИМПЭ. 1998. стр. 24-38.
9. O'Imasov A. Iqtisodiyot asoslari. T.: "Mehnat". 1997 y. 1-bob.
10. Qodirov A. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «FAN» 2002 y. 12-14-betlar.
11. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2003 y. 26-31-betlar.

3-mavzu. Iqtisodiy faoliyat va ishlab chiqarish.

Tovar ishlab chiqarish va pul.

Ijtimoiy ishlab chiqarish jarayoni va uning mazmuni. Ishlab chiqarish omillari, ishlab chiqarishning umumiy va pirovard natijalari.

Xo'jalikning natural shakli, uning ob'ektiv asoslari va asosiy xususiyatlari. Ijtimoiy xo'jalik shakllari ekanligi, ularning birligi va farqlari. Tovar ishlab chiqarishning yuzaga kelishi hamda rivojlanishining sabablari.

Tovar va uning xususiyatlari. Tovarning iste'mol qiymati va qiymati. Ijtimoiy-zaruriy ish vaqti. Tovarning nafligi va ayirboshlanishi, qiymati. Klassik, marjinal va A.Marshallning baho nazariyasi.

Pulning mohiyati va uning tarixiy jihatdan vujudga kelishi sabablari. Pulning vazifalari. Valuta tushunchasi. O'zbekistonda milliy valutaning joriy etilishi.

Amaliy mashg'ulot rejası:

1. Ishlab chiqarish omillari, uning umumiy va pirovard natijalari.
2. Natural ishlab chiqarishdan tovar ishlab chiqarishga o'tish va uning rivojlanishi.
3. Tovar va uning xususiyatlari. Tovar qiymatining miqdori va uni belgilovchi omillar.
4. Pulning kelib chiqishi, mohiyati va vazifalari.

Referat mavzulari:

1. Ishlab chiqarish jarayoni va uning mazmuni.
2. Tovar nafliligini ayirboshlash qiymati, klassik, marjinal nazariyasi.
3. O'zbekistonda milliy valutaning joriy etilishi va uning qadrini ko'tarish tadbirlari.
4. A.Marshallning baho nazariyasining mohiyati.
5. Valuta tushunchasi. O'zbekistonda milliy valutaning joriy etilishi.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqur lashtirish yo'lida. T.: "O'zbekiston", 1995.
2. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. T.: "O'zbekiston", 1997.
3. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asrga intilmoqda. T.: «O'zbekiston», 1999 y.
4. Abdullayev YO., Qoraliyev T. Pul. T.: "Mehnat", 1996. 7, 14-19, 25, 93-107 betlar.
5. Abdullayev YO. Bozor iqtisodiyoti asoslari. T.: "Mehnat", 1997. 351-353 betlar.
6. Abdullayev YO. Qimmatli qog'ozlar. T.: "Mehnat", 1997.
7. Камаев В.Д. и коллектив авторов. Экономическая теория. Учебник для ВУЗов. -М.: "Владос", 1998. Гл. 5. стр. 87-104.
8. Курс экономической теории. Кол.авторов. Изд-во "АССА". Киров. 1995. раз. II. гл.5.
9. O'Imasov A., Sharifxo'jayev M. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Mehnat", 1995. IV-bob.
10. O'Imasov A. Iqtisodiyot asoslari. T.: "Mehnat", 1997. 143-154 betlar.
11. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Universitet", 1998. 17-22 betlar.
12. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. Пер.с англ. со 2-го издания Гл. 29. -М. "Дело ЛТД", 1993.
13. Экономика. Учебник под ред. доц. А.С.Булатова. -М.: Изд-во «БЕК», 1995.
14. Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet», 2002 y. 22-30, 163-170-betlar.
15. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Moliya», 2002 y. 6-23-betlar.
16. Qodirov A. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «FAN» 2002 y. 33-40-betlar.
17. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet», 2003 y. 54-65-betlar.

4-mavzu. Mulk va mulk munosabatlari

Mulkchilik munosabatining mazmuni, tarkibiy tuzilishi.

Mulkni o'zlashtirish, egalik qilish, foydalanish va tasarruf etish sohasidagi munosabatlar. Mulkchilikning huquqiy asoslari. O'zbekiston Respublikasining «Mulkchilik to'g'risida»gi qonuni, uning mazmuni. Mulk sub'ektlari va ob'ektlari. Mulkdorning manfaati va mas'uliyati. Mulkning iqtisodiy realizatsiyasi jarayoni, uning usullari va muqobil yo'llari. O'zbekistonda mulkdorlar sinfining shakllanishi.

Mulk-turlari (tiplari). Mulk shakllarining xilma-xilligi: xususiy mulk, jamoa mulki va davlat mulkining ko'rinishlari. Davlat mulkchiligi va iqtisodiy mustaqillik.

Mulkchilik va xo'jalik yuritishning shakllari. Individual xo'jalik yuritish, sherikchilik xo'jaligi, ijara xo'jaligi, davlat xo'jaligi.

Mulkchilik shakllarini rivojlantirish orqali samarali xo'jalik yuritishni tashkil etish. Mulkni davlat tasarrufidan chiqarish va xususiy lashtirishning maqsadi, asosiy shakllari va usullari. O'zbekistonda bu jarayonning o'ziga xosligi.

Amaliy mashg'ulot rejası:

1. Mulk munosabatlarinig mazmuni, tarkibiy tuzilishi.
2. O'zbekistonda mulkdorlar sinfining shakllanishi va uning ahamiyati.
3. Mulkchilikning turli shakllarida xo'jalik yuritish faoliyatini rivojlanishining o'ziga xos xususiyati.
4. Mulkni davlat tasarrufidan chiqarish va xususiyashtirishning maqsadi, asosiy shakllari va usullari. O'zbekistonda bu jarayonning o'ziga xosligi.

Referat mavzulari:

1. O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida mulkchilikning roli.
2. Mulkchilikning iqtisodiy realizatsiyasi jarayoni. Uning usullari va muqobil yo'llari.
3. Iqtisodiyotni isloh qilishda mulkchilikning o'rni va roli.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston- bozor munosabatlariga o'tishning o'ziga xos yo'li. T.: "O'zbekiston", 1993 y. 11, 34, 41, 51-betlar.
2. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida. T.: "O'zbekiston", 1995 y. 43, 46, 56, 175-betlar.
3. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. T.: "O'zbekiston". 1997 y. 188-210 betlar.
4. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asrga intilmoqda. T.: «O'zbekiston» 1999 y. 32-33 b.
5. Tadbirkorlik to'g'risida O'zbekiston Respublikasi qonuni. O'zbekistonning yangi qonunlari. 2-tom. T.: "Adolat". 1991 y.
6. Ijara to'g'risida O'zbekiston Respublikasi qonuni. O'zbekistonning yangi qonunlari. 4-tom, T.: "Adolat". 1993 y.
7. Mulkni xususiyashtirish va davlat tasarrufidan chiqarish to'g'risida qonun. O'zbekistonning yangi qonunlari, 5-tom, T.: "Adolat", 1994 y.
8. O'zbekistondagi mulkchilik to'g'risidagi qonun. O'zbekistonning yangi qonunlari. 1-tom. T.: "Adolat". 1991 y.
9. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. IX-bob. T.: "O'zbekiston". 1992 y.
10. Abdullayev YO. Bozor iqtisodiyoti asoslari. T.: "Mehnat", 1997 y. 168-181 betlar.
11. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономика: Принципы, проблемы и политика. Т.1, ч.1. -М: изд. "Республика". 1992 г. стр. 105-110.
12. Камаев В.Д. и другие. Учебник по основам экономической теории (Экономика). Гл.9. -М.: "Владос". 1994.
13. O'ltmasov A., Sharifxo'jayev M. Iqtisodiyot nazariyasi. VIII-bob. T.: "Mehnat". 1995.
14. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Universitet". 1998. 28-33 betlar.
15. Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2002 y. 4-8 b.

16. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Moliya», 2002 y. 70-77-betlar.
17. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2003 y. 43-46 betlar.

5-mavzu. Bozor iqtisodiyotining mohiyati. O'zbekistonning bozor iqtisodiyotiga o'tish xususiyatlari

Bozor iqtisodiyoti va uning mazmuni. Bozor iqtisodiyotining ma'muriy rejali iqtisodiyotdan farqi. Bozor iqtisodiyotining asosiy belgilari. Mulkdilik shakllarining xilma-xilligi bozor iqtisodiyotining asosidir. Iqtisodiy erkinlik shart-sharoitlari. Iqtisodiy pluralizm. Iqtisodiyotning antimonopol yo'nalishda bo'lishi. Iqtisodiy raqobatlashuv va manfaatlar uyg'unlashuvi. Bozor iqtisodiyotida doimiy va asosiy muammolarning hal qilinishi.

O'zbekistonning bozor iqtisodiyotiga o'tish konsepsiyasi va islohotlar strategiyasi. O'zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o'tishning o'ziga xos yo'li. Bozor iqtisodiyotiga o'tishning hesh tamoyili, uning mohiyati. Bozor iqtisodiyotining afzalliklari va kamchiliklari.

Amaliy mashg'ulot rejası:

1. Bozor iqtisodiyoti va uning mazmuni.
2. Bozor iqtisodiyotining asosiy belgilari.
3. Iqtisodiyotning antimonopol yo'nalishda bo'lishi.
4. O'zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o'tishning o'ziga xos yo'li.

Referatlar mavzusi:

1. O'zbekistonning bozor iqtisodiyotiga o'tish konsepsiyasi va islohotlar strategiyasi.
2. Bozor iqtisodiyotining afzalliklari va kamchiliklari.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston bozor iqtisodiyoti munosabatlariga o'tishning o'ziga xos yo'li. T.: "O'zbekiston", 1993 y. 9-10, 23-25, 43-49-betlar.
2. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. T.: "O'zbekiston", 1997 y. 173-175, 183-184, 217-219-betlar.
3. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asrga intilmoqda. T.: "O'zbekiston", 1999 y. 32-44-betlar.
4. Milliy istiqloq g'oyasi. Asosiy tushuncha va tamoyillar. T.: «O'zbekiston» 2001 y. 28-38-betlar.
5. Видяпин В.И., Гулямов С.С. и др. Экономическая теория. -Т.: «Шарк», 1999. стр. 66-95.
6. Борисов Е.Ф. Экономическая теория. -М.: «Юрист» 1999. стр. 137-164.
7. Gulomov S.S., Sharifxo'jayev M. Bozor iqtisodiyoti nazariyasi va amaliyoti. T.: «O'qituvchi», 2000 y. 7-29-betlar.

8. O'Imasov A. Iqtisodiyot asoslari. T.: "Mehnat", 1997 y. II-bob.
9. Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet», 2002 y. 39-42-betlar.
10. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Moliya», 2002 y. 105-109-betlar.
11. Qodirov A. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «FAN», 2002 y. 44-46-betlar.
12. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet», 2003 y. 66-73-betlar.

II-bo'lim. MIKROIQTISODIYOT NAZARIYASI

6-mavzu. Bozor va uning tuzilishi

Bozorning mohiyati va vazifalari. Bozorning obyektlar jihatidan turlanishi: iste'mol buyumlari bozori, uy joy bozori, ishchi kuchi bozori, ilmiy texnika ishlamalari va qimmatli qog'ozlar bozori. Axborot mahsulotlari, litsenziyalar bozori. Bozorning subyektlar jihatidan turlanishi. Tovarlar guruhlari bo'yicha bozorning turlanishi. Iqtisodiy aloqalar xarakteriga ko'ra bozor turlari. Bozor infratuzilmasi va uning asosiy unsurlari. O'zbekistonda bozor infratuzilmasining shakllanishi xususiyatlari.

Amaliy mashg'ulot rejası:

1. Bozor tushunchasi va vazifalari.
2. Bozorning turlari va tuzilishi.
3. Bozor infratuzilmasi va uning unsurlari.

Referat mavzulari:

1. O'zbekistonda bozor infratuzilmasining shakllanish xususiyatlari.
2. O'zbekistonda milliy bozorni shakllantirish konsepsiyasi va strategiyasi.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida. T.: "O'zbekiston", 1995 y. 33-213- betlar.
2. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asrga intilmoqda. T.: "O'zbekiston", 1999. 32-44-betlar.
3. Видяпин В.И., Гулямов С.С. и др. Экономическая теория. -Т.: «Шарк», 1999. стр. 66-95.
4. Добрынин М., Тарасович Л.С. Экономическая теория. СПб. 1997. стр. 69-87.
5. O'Imasov A. Iqtisodiyot asoslari. T.: "Mehnat". 1997. II bob.
6. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Moliya», 2002 y. 116-120-betlar.
7. Umarov K.Yu. va boshqalar. "Iqtisodiyot nazariyasi". T.: "Universitet", 1998 y. 43-46-betlar.

8. Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2002 y. 44-46-betlar.
9. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2003 y. 66-73-betlar.
10. Qodirov A. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «FAN» 2002 y. 47-48-betlar.

7-mavzu. Talab va taklif. Bozor muvozanati

Talab tushunchasi. Individual va bozor talabi. Talab qonuni. Talabning o'zgaruvchanligi va unga ta'sir ko'rsatuvchi omillar.

Taklif tushunchasi. Taklifning o'zgaruvchanligi. Taklif va ishlab chiqarish o'rtasidagi bog'lanish. Taklif qonuni. Taklif o'zgaruvchanligi va unga ta'sir etuvchi omillar: ishlab chiqarish hajmi, resurslar narxi, sarf harajat miqdori va foyda olish imkoni, boshqa tovarlar narxi, narxning oshishi ehtimoli, ishlab chiqaruvchilar soni.

Iqtisodiy resurslarga talab. Talab va taklifning mos kelishi, bozor muvozanati. Bozor muvozanatining iqtisodiyotga ta'siri. O'zbekistonda bozor muvozanatini ta'minlash muammolari.

Amaliy mashg'ulot rejası:

1. Talab tushunchasi va uning tabaqalashuvi. Talab qonuni.
2. Taklif tushunchasi va uning o'sib borishi. Taklif qonuni.
3. Bozor muvozanati, narx muvozanati va miqdoriy muvozanatlarning iqtisodiyotga ta'siri.

Referat mavzulari:

1. Talab va taklifning elastikligi (o'zgaruvchanligi).
2. Taklifga ta'sir etuvchi omillar.
3. O'zbekistonda hozir muvozanatini ta'minlash muammolari.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekistonning o'z istiqloq va taraqqiyot yo'li. T.: "O'zbekiston", 1992 y. 49-bet.
2. Karimov I.A. O'zbekiston bozor iqtisodiyoti munosabatlariga o'tishning o'ziga xos yo'li. T.: "O'zbekiston", 1993 y. 48-50-betlar.
3. Karimov I.A. O'zbekiston buyuk kelajak sari. T.: "O'zbekiston", 1998 y.
4. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asrga intilmoqda. T.: "O'zbekiston", 1999 y. 17-bet.
5. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. Пер. с англ. 2-изд. -М. "Дело ЛТД". 1993 г. Гл. 3,5,6,9,10.
6. Камаев В. Экономическая теория. -М.: Владос, 1998 г. Гл. 5. стр. 87-104.
7. Yo'ldoshev M., Qosimov T. Makroiqtisodiyot asoslari. T.: «O'qituvchi», 1994.
8. O'lmasov A., Sharifxo'jayev M. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Mehnat", 1995 y. IV-bob. 266-287-betlar.
9. O'lmasov A. Iqtisodiyot asoslari. T.: "Mehnat", 1997 y. 48-60-betlar.

10. Umarov K.YU. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Universitet". 1998. 46-54-betlar.
11. Umarov K.YU. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2002 y. 53-60-betlar.
12. Qodirov A. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «FAN» 2002 y. 54-57-betlar.
13. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Moliya», 2002 y. 259-267-betlar.
14. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2003 y. 88-99-betlar.
15. Tojiboyeva D. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Sharq» 2003. 59-67-betlar.

8-mavzu. Tadbirkorlik faoliyati. Tadbirkorlik kapitali va uning harakati

Tadbirkorlik faoliyatining mohiyati. Tadbirkorlikning asosiy turlari va tashkiliy shakllari, ularning afzalliklari va kamchiliklari. Firma tadbirkorlikning asosiy shakllaridan biri sifatida. Firma turlari. Tadbirkorlik kapitalining harakati va uning bosqichlari. Xususiy firma. Ma'suliyati cheklangan va cheklanmagan firmalar. Aksiyadorlik jamiyati va korporatsiyalar. O'zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirishning milliy xususiyatlari va huquqiy asoslari.

Menejmentning asosiy vazifasi. Menajment tarkibi. Marketingning mohiyati, vazifasi, tamoyillari.

Amaliy mashg'ulot rejası:

1. Tadbirkorlik faoliyati tushunchasi, vazifalari va rivojlanish shart-sharoitlari.
2. Tadbirkorlikning shakllari, ularning afzalliklari va kamchiliklari.
3. Tadbirkorlik kapitalining harakati va bosqichlari.
4. Aksiyadorlik jamiyati. Aksiya va dividend.
5. Menajment va marketingning mohiyati va vazifalari.

Referat mavzulari:

1. Firmalarning umumiy manfaatlari.
2. O'zbekistonda kichik va o'rtabiznesni hamda xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish muammolari.
3. Agrar sohadagi tadbirkorlikni turlari va o'ziga xosligi.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston - iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida. T.: "O'zbekiston". 1995. 57, 84, 155, 179, 187, 224-betlar.
2. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. "O'zbekiston". 1997. 197-199, 244-265 betlar.
3. Karimov I.A. "O'zbekiston XXI asrga intilmoqda" T.: "O'zbekiston". 1999. 33-bet.
4. O'zbekiston Respublikasining "Tadbirkorlik to'g'risida"gi qonuni. O'zbekistonning yangi qonunlari. T.: "Adolat". 1991.

5. Экономическая теория. Учебник для студентов высших учебных заведений. Под ред. В.Д.Камаева. -М.: «Владос», 2001 г. стр. 225-252.
6. Введение в рыночную экономику. Учебное пособие. А.Я.Лившиц и др. Гл.П. -М. «Высшая школа». 1994.
7. Mirsaidov M. Tadbirkorlik: nazariya, amaliyot va muammolar. T.: «O'qituvchi», 1995.
8. O'Imasov A Sharifxo'jayev M. Iqtisodiyot nazariyasi. II-bob. T.: "Mehnat". 1995.
9. Umarov K.Yu. va hoshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. "Universitet" . 1998. 54-57-betlar.
10. Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2002 y. 84-99-betlar.
11. Qodirov A. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «FAN» 2002 y. 64-72-betlar.
12. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Moliya», 2002 y. 180-196-betlar.
13. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2003 y. 131-136-betlar.

9-mavzu. Sarf xarajatlar va foyda nazariyalari

Ishlab chiqarish samaradorligi va uning ahamiyati. Ishlab chiqarish xarajatlari tushunchasi. Qisqa va uzoq muddatli xarajatlar. Xarajatlar turlari. Ishlab chiqarish xarajatlarning tarkibiy tuzilishi. Doimiy, o'zgaruvchan va umumiy xarajatlar. O'rtacha va me'yoriy ishlab chiqarish xarajatlari. Foyda, uning mohiyati va turlari. Foyda normasi va massasi, ularga ta'sir etuvchi omillar. Me'yorlangan foyda, iqtisodiy foyda, omad foydasi. Foydaning taqsimlanishi va ishlatilishi.

Amaliy mashg'ulot rejası:

1. Ishlab chiqarish xarajatlari tushunchasi. Xarajatlar turlari.
2. Ishlab chiqarish xarajatlarning tarkibiy tuzilishi.
3. Foyda, uning mohiyati va turlari.
4. Foyda normasi va massasi.

Referat mavzulari:

1. Qisqa va uzoq muddatli xarajatlar.
2. Ishlab chiqarish samaradorligi va uning ahamiyati.
3. Mukammal raqobat sharoitida yuqori foyda olish.
4. Firmalarning yuqori foyda olishga intilishi.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida. T.: "O'zbekiston". 1995.
2. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asrga intilmoqda. T.: "O'zbekiston", 1999 y. 34-bet.

3. O'zbekiston Respublikasining «Tadbirkorlik to'g'risida»gi Qonuni. T.: «Adolat» 1991.
4. Введение в рыночную экономику. Учебное пособие под ред. А.Я.Лившиц и др. -М. «Высшая школа». 1994. Гл. 11-12.
5. Курс экономической теории. Под общей ред. проф. Чипурина М., Киселева Е.А. Киров. изд-во «АССА» 1995. Гл. 9.
6. Борисов Е.Ф. Экономическая теория. -М.: «Юрист». 1999. Гл. 9-12.
7. O'limasov A., Sharifxo'jayev M. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Mehnat". 1995. III bob.
8. O'limasov A. Iqtisodiyot asoslari. T.: "Mehnat". 1997. I bob.
9. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Universitet". 1998. 10-17-betlar.
10. Sharifxo'jayev M., Abdullayev YO. Menejment. T.: «Mehnat» 2000.
11. Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2002 y. 60-77-betlar.
12. Qodirov A. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «FAN» 2002 y. 72-76-betlar.
13. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Moliya», 2002 y. 205-212-betlar.
14. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2003 y. 136-144-betlar.

10-mavzu. Ish haqi va mehnat nazariyalari

Ish haqining iqtisodiy mazmuni. Ish haqi, taqsimotning natijasidir. Ish haqini tashkil etish shakllari va tizimi. Ish haqi darajasi va unga ta'sir etuvchi omillar. Mehnatga haq to'lashning yagona ta'rif tizimi. Nominal va real ish haqi. Vaqtbay va ishbay ish haqi. Mehnat bozoridagi raqobat va ish haqi to'lash.

Kasaba uyushmalarining tadbirkorlar va davlat bilan o'zaro aloqasi. Mehnat shartnomalari tizimi.

Amaliy mashg'ulot rejası:

1. Yaratilgan mahsulot va daromadlarning taqsimlanish tamoyillari.
2. Ish haqi turlari va shakllari.
3. Ish haqi darajasi va uning miqdoriga ta'sir etuvchi omillar.
4. Bozor iqtisodiyoti sharoitida mehnatga haq to'lashni shakllantirishda kasaba uyushmalarining roli.

Referat mavzulari:

1. Mehnat bozorini shakllantirishda davlatning roli:
2. Mehnat bozoridagi raqobat va ish haqi.
3. Ish haqi aloqaning asosiy daromadi ko'rinishi sifatida.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida. T.: "O'zbekiston". 1995. 89-90, 112-129 betlar.
2. Karimov I.A. O'zbekiston bozor munosabatlari o'tishning o'ziga xos yo'li. T.: "O'zbekiston". 1993. 75-86 bet.
3. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег. -М. "Прогресс". 1978. стр. 326-343.
4. Матвеев В.Г. Основы экономических знаний. -Т.: "Шарк". 1996.
5. O'zbekiston Respublikasining "Mehnat muhofazasi to'g'risida"gi Qonuni. 1993. 6 may. O'zbekistonning yangi qonunlari. №8. T.: "Adolat". 1994. 94-109 betlar.
6. Parpiyev U., Salomov I. Bozor iqtisodiyoti asoslari va ishlab chiqarishni tashkil etish. T.: "Sharq". 1996. 133-136 betlar.
7. Beknozov N.U. va boshqalar. Bozor iqtisodiyoti nazariyasi. T.: "Universitet". 1993. 43-44 betlar.
8. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. "Universitet". 1998. 72-78-betlar.
9. Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2002 y. 99-108-betlar.
10. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Moliya», 2002 y. 215-223-betlar.
11. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2003 y. 145-154-betlar.

II-mavzu. Raqobat va narxlarning shakllanishi

Raqobatning mohiyati. Raqobat turlari. Raqobat usullari. Mukammal raqobat va uning vazifasi. Erkin raqobat. Nomukammal raqobat va uning ko'rinishlari. Monopolistik, oligopoliya, sof monopoliya raqobati bozorida narxlarning shakllanishi. O'zbekistonda raqobatchilik muhitini yaratish muammolari.

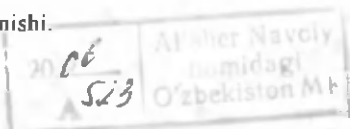
Narx tushunchasi. Narxning iqtisodiy va ijtimoiy vazifalari. Narxning tashkil topishi. Narx turlari. Narxning shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar. O'zbekistonda erkin bozor narxi va davlat narxi. Narxlar pariteti. Narx darajasi. Bozordagi narx holati va uning o'zgarishi.

Amaliy mashg'ulot rejası:

1. Raqobatning mohiyati, shakllari va usullari.
2. O'zbekistonda raqobatchilik muhitining vujudga kelishi va antimonopol qonunchilik.
3. Narx tushunchasi. Narxning iqtisodiy va ijtimoiy vazifalari. Narx turlari va ularning mazmuni.
4. Narxning shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar.

Referat mavzulari:

1. Erkin va monopollashgan bozorda narxning shakllanishi.

2. Firmalarning raqobat kurashi jarayonida ishlab chiqarish omillari va narxlarini shakllantirish uchun olib boradigan chora-tadbirlar.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida. T.: "O'zbekiston". 1995. 183-184-betlar.
2. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asrga intilmoqda. T.: "O'zbekiston", 1999 y. 34-bet.
3. O'zbekiston Respublikasining «Monopol faoliyatini cheklash to'g'risida»gi qonuni. O'zbekistonning yangi qonunlari. T.: «Adolat», 1995 y.
4. Основы экономической теории. Под ред. проф. Камаева В.Д. -М: МВТУ им. Баумана Н.Е. 1996. стр. 40-50.
5. O'lmasov A., Sharifxo'jayev M. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Mehnat" 1995. XV-XVI-boblar.
6. O'lmasov A. Iqtisodiyot asoslari. VI -bob. T.: "Mehnat". 1997.
7. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Universitet". 1998.10-13-mavzular.
8. Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2002 y. 77-84-betlar.
9. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Moliya», 2002 y. 165-172-betlar.
10. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2003 v. 154-165-betlar.

12-mavzu. Agrar munosabatlar va agrobiznes

Agrar munosabatlar va bozor iqtisodiyoti sharoitida uning o'ziga xos xususiyatlari. Iqtisodiyotning agrar sektori. Yerga bo'lgan mulkchilik va renta munosabatlari. Yer rentasi turlari: differensial renta, absolut renta, monopol renta va qurilish uchastkalaridan olinadigan renta. Yerdan foydalanishning ijara shaklini mohiyati.

Yerning resurs sifatidagi alohida xususiyatlari. Yer narxi va uni belgilovchi omillar. Yer narxini shakllantirishning bozor mexanizmi.

Agrosanoat integratsiyasi. Agrosanoat majmuasi va uning tarkibi. Agrobiznes va uning turlari. Agrar iqtisodiy siyosatning muammolari. O'zbekistonda va rivojlangan mamlakatlarda fermer xo'jaliklari muammolari. O'zbekistonda qishloq xo'jaligini isloh qilishning o'ziga xos xususiyatlari. Bozor iqtisodiyoti sharoitida fermer xo'jaliklarini qo'llab quvvatlashning Davlat dasturi. Agrar infratuzilmani rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.

Amaliy mashg'ulot rejasi:

1. Agrar munosabatlar va bozor iqtisodiyoti sharoitida uning o'ziga xos xususiyatlari.
2. Yer rentasi tushunchasi va uning turlari. Yer narxi va uni belgilovchi omillar.
3. Agrobiznes va uning turlari.

4. O'zbekiston Respublikasida agrar munosabatlarning yangi turlarini vujudga kelishi.
5. Agrar infratuzilmani rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari

Referat mavzulari:

1. Yer va yer resurslari bozori tushunchasi.
2. Agrosanoat integratsiyasi. Agrosanoat majmuasi va uning tarkibi.
3. O'zbekistonda dehqonchilik munosabatlarining qayta tiklanishini o'ziga xos xususiyatlari.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida. T.: "O'zbekiston". 1995. 61-75-betlar.
2. Karimov I.A. Qishloq xo'jaligi taraqqiyoti to'kin hayot manbai. T.: "O'zbekiston". 1998.
3. Karimov I.A. "O'zbekiston XXI asrga intilmoqda" T.: "O'zbekiston". 1999. 43-bet.
4. O'zbekiston Respublikasining «Dehqon xo'jaliklari to'g'risida»gi Qonun. O'zbekistonning yangi qonunlari. T.: "Adolat". 1994. t.8.
5. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономика. -М.: "Республика". 1992. Т.2. Гл. 35.
6. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. Пер. с англ. -М.: "Дело ЛТД» 1992. Гл.18.
7. O'lmasov A., Sharifxo'jayev M. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Mehnat". 1995. 17-bob.
8. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Universitet". 1998. 15-mavzu.
9. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Universitet". 2002. 133-146-betlar.
10. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Moliya», 2002 y. 227-231-betlar.
11. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2003 y. 178-190-betlar.
12. Tojiboyeva D. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Sharq», 2003 y. 5-34 betlar.

III-bo'lim. MAKROIQTISODIYOT NAZARIYASI

13-mavzu. Milliy iqtisodiyot, uning makroiqtisodiy o'lchamlari. Yalpi talab va yalpi taklif.

Milliy iqtisodiyot tushunchasi va uning ko'rsatkichlari. Makroiqtisodiy vaziyat va milliy mahsulot. Yalpi ichki mahsulot. Yalpi milliy mahsulotni hisoblash usullari. Yalpi talab, yalpi taklif va uning muvozanati. Sof milliy mahsulot. Milliy daromad,

uning tarkibi va o'sish omillari. Milliy daromadni taqsimlash, qayta taqsimlash va foydalanish.

Iste'mol va investitsiya fondlari. O'zbekistonda investitsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash.

Amaliy mashg'ulot rejas:

1. Milliy iqtisodiyotning qaror topishi va uning makroiqtisodiy ko'rsatkichlari.
2. Yalpi milliy mahsulot va yalpi ichki mahsulotning mazmuni hamda uning tarkibi.
3. Milliy daromad, uning tarkibi va o'sish omillari.
4. Iste'mol va jamg'arishning iqtisodiy mazmuni hamda ularning o'zaro bog'liqligi.

Referat mavzulari:

1. Milliy mahsulotning iqtisodiy mazmuni va uning harakati.
2. Yalpi ichki mahsulot va yalpi milliy mahsulotni hisoblash usullari.
3. O'zbekistonda investitsion siyosatning o'ziga xosligi.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston bozor munosabalariga o'tishning o'ziga xos yo'li. T.: "O'zbekiston". 1993. 46-47, 65, 72, 80-betlar.
2. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida. T.: "O'zbekiston". 1995. 156, 160-161, 203-208, 218-219-betlar.
3. Karimov I.A. "O'zbekiston XXI asrga intilmoqda" T.: "O'zbekiston". 1999. 28-39-betlar.
4. Камаев В.Д. и кол. авторов. Экономика. Учебник по основам экономической теории. -М."Владос". 1994. Гл.29.
5. Экономическая теория. Учебник под ред. Видяпина В.С., Журавлевой Г.П., Гулямов С.С. -Т.: «Илларк» 1999. стр. 284-315.
6. O'lmasov A., Sharifxo'jayev M. Iqtisodiyot nazariyasi. "Mehnat". 1995. VI-VII-boblar.
7. O'lmasov A. Iqtisodiyot asoslari. T.: "Mehnat". 1997. IX-bob.
8. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Universitet". 1998. 23-28-betlar.
9. Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2002 y. 118-133-betlar.
10. Qodirov A. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «FAN» 2002 y. 140-143-betlar.
11. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Moliya», 2002 y. 244-250-betlar.
12. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2003 y. 191-200-betlar.
13. Tojiboyeva D. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Sharq». 2003 y. 36-67- betlar.

14-mavzu. Iqtisodiy o'sish nazariyasi.

Iqtisodiy o'sish tushunchasi. Iqtisodiy o'sish va ijtimoiy taraqqiyot.

Iqtisodiy o'sish ko'lami va sur'atlari, ular o'rtasidagi aloqadorlik. Iqtisodiy o'sishning miqdori va sifat jihatlari. Iqtisodiy o'sishning omillari. Iqtisodiy o'sishning siklligi. Iqtisodiy o'sishni investitsiyalash, nominal va real investitsiya. Ekstensiv va intensiv iqtisodiy o'sish.

Milliy boylik tushunchasi va uning tarkibiy tuzilishi. Milliy boylik va iqtisodiy salohiyat. Davlatning barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash siyosati.

Referat mavzulari:

1. Iqtisodiy o'sishning mohiyati, uning turlari va ko'rsatkichlari.
2. Iqtisodiy o'sishning omillari.
3. O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror o'sish shart-sharoitlari.
4. Milliy boylik tushunchasi va uning tarkibiy tuzilishi.
5. Davlatning barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash siyosati.
6. Iqtisodiy o'sishni investitsiyalash, nominal va real investitsiya.
7. Iqtisodiy o'sish modellari.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston bozor munosabalariga o'tishning o'ziga xos yo'li. T.: "O'zbekiston". 1993. 109-111-betlar.
2. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida. T.: "O'zbekiston". 1995. 194-216-betlar.
3. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. T.: "O'zbekiston". 1997. 227-278-betlar.
4. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asrga intilmoqda. T.: "O'zbekiston". 1999. 39-bet.
5. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономика: принципы, проблемы и политика. Т.1, ч.1. -М: "Республика", 1992 г. Гл. 12, 14, 21, 22.
6. Камаев В.Д. Экономическая теория. Учебник для ВУЗов. -М. "Владос". 1998. стр. 275-295, 414-436.
7. Экономическая теория. Учебник под ред. Видяпина В.С., Журавлевой Г.П., Гулямов С.С. -Т.: «Шарк» 1999. стр. 386-407.
8. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Universitet". 1998. 23-27-betlar.
9. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Moliya», 2002 y. 281-286-betlar.
10. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2003 y. 220-225-betlar.
11. Tojiboyeva D. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Sharq». 2003 y. 292-318- betlar.

15-mavzu. Yalpi ish kuchi, uning bandligi va ishsizlik

Ish kuchi, uning miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari. Ishsizlik sabablari va turlari. Mehnat bozorining mohiyati. Bandlik va bandlik tarkibi. Ish bilan ta'minlash va mehnat birjalari. Ishsizlikning iqtisodiy va sotsial oqibatlari. Ish bilan ta'minlash va mehnat birjalari.

Ishsizlik va inflatsiya o'rtasidagi bog'liqlik. Fillips egri chizig'i. O'zbekistonda mehnat bozorini shakllantirish, ishsizlikni bartaraf etish chora tadbirlari va ishsizlarni ijtimoiy himoyalash.

Referat mavzulari

1. Ish kuchining mohiyati, uning miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari.
2. Ishsizlikning kelib chiqish sabablari va uning turlari.
3. Ish bilan ta'minlash va mehnat birjalari.
4. O'zbekistonda bandlik muammosi va ishsizlarni ijtimoiy himoyalash.
5. Mehnat bozorida talab va taklif. Ular o'rtasidagi mutanosiblik.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida. T.: "O'zbekiston". 1995.
2. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. "O'zbekiston". 1997. 192-200 betlar.
3. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asrga intilmoqda. T.: "O'zbekiston". 1999.
4. Karimov I.A. Oliy Majlis Qonunchilik palatasi va Senatining qo'shma majlisidagi «Bizning bosh maqsadimiz- jamiyatni demokratlashtirish va yangilash, mamlakatni modernizatsiya va isloh etishdir» mavzusidagi ma'ruzasi. «Turkiston» ro'znomasi. 29 yanvar 2005 y. №8.
5. O'zbekiston Respublikasining «Mehnat muhofazasi to'g'risida»gi Qonuni. 1993 y. 6 may. «O'zbekistonning yangi qonunlari» №8. T.: «Adolat», 1994 y. 99-104-betlar.
6. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег. -М.: «Прогресс», 1978 г. стр. 326-343.
7. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Moliya», 2002 y. 312-322-betlar.
8. Tojiboyeva D. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Sharq», 2003 y. 153-174 betlar.
9. Xoshimov P.Z. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2003 y. 99-120-betlar.

16-mavzu. Moliya tizimi

Moliyaning mohiyati va vazifalari. Moliyaning tarkibiy tuzilishi. Moliya siyosati. Moliya bozori va uning O'zbekistonda shakllanishi jarayoni. Davlat budjeti iqtisodiy kategoriya sifatida, uning yalpi milliy mahsulotni taqsimlashdagi roli. Davlat budjetining daromadlari va xarajatlari tarkibi. Bozor iqtisodiyotiga o'tish davrida davlatning moliya siyosati.

Soliq olish tamoyillari. Soliқ turlari. Soliқ stavkasi. Laffer nazariyasi. Davlat budjeti. Budjet kamomadi: turlari, hosil bo'lish sabablari va moliyalash usullari, uni bartaraf etish yo'llari.

Amaliy mashg'ulot rejası:

1. Moliya tushunchasi va moliya tizimi.
2. Soliқ tizimi va uning vazifalari. Soliқ turlari.
3. Davlat budjetining daromadlari va harajatlari tarkibi.

Referat mavzulari:

1. O'zbekistonda budjet va soliq tizimini takomillashtirish masalalari.
2. Fiskal siyosat. Keynschilik ja'mi talahni tartibga solish.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida. T.: "O'zbekiston". 1995. 21-33, 203-205-betlar.
2. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. "O'zbekiston". 1997. 192-200 betlar.
3. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asrga intilmoqda. T.: "O'zbekiston". 1999. 17, 39-betlar.
4. O'zbekiston Respublikasining «Banklar va bank faoliyati to'g'risida»gi Qonuni. 15 fevral 1991 y.
5. O'zbekiston Respublikasining «Qimmatbaho qog'ozlar bozori to'g'risida»gi Qonuni. 3 sentabr 1993 y.
6. Abdullayev YO., Boboqulov T. Kredit. T.: "Mehnat", 1996.
7. Abdullayev YO, Qoraliyev T. Pul. T.: "Mehnat", 1996 y. 60-75, 93-120 betlar.
8. Abdullayev YO, Yaxyojev Q. Soliқ. T.: "Mehnat". 1997 y. 5-37, 43-52 betlar.
9. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономика: принципы, проблемы и политика. -М: "Республика", 1992 г. Т. I. Гл.14,15, 16, 17, 19.
10. Основы экономической теории. Учебное пособие. Под ред. Камаева В.Д. -М. Изд-во. МВТУ им. Баумана. 1996. раздел III. Гл. 10,11,12,13.
11. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. -М.: "Дело ЛТД" 1993. Гл. 26, 27, 28, 29, 34.
12. O'lmasov A., Sharifxo'jayev M. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Mehnat".1995. 257, 260, 381, 391-betlar. 13,18-bob. 4-qism.
13. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Motiya», 2002 y. 323-348-betlar.
14. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Universitet". 2002. 146-169-betlar
15. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2003 y. 259-269-betlar.
16. Tojiboyeva D. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Sharq», 2003 y. 176-220, 232-236, 262-285-betlar

17-mavzu. Pul muomalasi. Kredit va bank tizimi

Pul bozori tushunchasi. Pulga bo'lgan talab. Pul taklifi. Pul bozorida muvozanat. Inflatsiya tushunchasi. Inflatsiyaning turlari. Inflatsiyaga qarshi chora tadbirlar nazariyasi va amaliyoti. O'zbekistonda Inflatsiyaga qarshi siyosatning olib borilishi. Kreditning mohiyati, vazifalari va manbalari. Kredit turlari va tamoyillari. Pul-kredit siyosatining asosiy quroli. Bank tizimi. Banklar turlari. Markaziy va tijorat banklarining vazifalari. O'zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o'tish davrida bank tizimini rivojlantirish muammolari.

Amaliy mashg'ulot rejası:

1. Hozirgi zamon pul tizimi. Pul agregati va uning tarkibiy tuzilishi.
2. Inflatsiya turlari va uning Sotsial-iqtisodiy oqibatları.
3. Kreditlash turlari, shakllari va tamoyillari.
4. Bank va bank tizimi tushunchasi.

Referat mavzulari:

1. Monetar siyosat va ja'mi talahni tartiblash.
2. O'zbekistonda Inflatsiyaga qarshi siyosatning olib borilishi.
3. O'zbekistonda bank tizimining shakllanishi.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida. T.: "O'zbekiston", 1995, 21-33, 203-205-betlar.
2. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. "O'zbekiston", 1997, 192-200 betlar.
3. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asrga intilmoqda. T.: "O'zbekiston", 1999, 17-39-betlar.
4. O'zbekiston Respublikasining «Banklar va bank faoliyati to'g'risida»gi Qonuni. 15-fevral 1991-y.
5. O'zbekiston Respublikasining «Qimmatbaho qog'ozlar bozori to'g'risida»gi Qonuni. 3-sentabr 1993-y.
6. Abdullayev YO., Boboqulov T. Kredit. T.: "Mehnat", 1996.
7. Abdullayev YO., Qoraliyev T. Pul. T.: "Mehnat", 1996 y. 60-75, 93-120 betlar.
8. Abdullayev YO., Yaxuyoyev Q. Soliq. T.: "Mehnat". 1997 y. 5-37, 43-52 betlar.
9. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономика: принципы, проблемы и политика. Т.1, ч.1. -М: "Республика", 1992 г.
10. Основы экономической теории. Учебное пособие. Под ред. Камасва В.Д. - М. изд-во. МВТУ им. Баумана. 1996.
11. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. -М.: "Дело ЛТД" 1993. Гл. 26, 27, 28, 29, 34.
12. O'lmasov A., Sharifxo'jayev M. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Mehnat". 1995. 257, 260, 381, 391-betlar. 13,18-hob. 4-qism.
13. Shodimonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Moliya». 2002 y. 323-348-betlar.

14. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Universitet". 2002. 146-169-betlar
15. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2003 y. 259-269-betlar.
16. Tojiboyeva D. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Sharq», 2003 y. 231-290-betlar

18-mavzu. Bozor iqtisodiyotini tartibga solish. Davlatning iqtisodiy roli.

Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartiblanishining mohiyati va zaruriyati. Iqtisodiyotni tartibga solishning klassik, monetaristik, keynschilik va neokeynschilik modellari. Iqtisodiyotni tartiblashning bozor va davlat mexanizmi.

Iqtisodiyotni tartibga solishning ma'muriy va iqtisodiy usullari, ularning nisbati.

Davlatning asosiy vazifalari: qonuniy asoslarni yaratish, raqobat muhitini yaratish, daromadlarni qayta taqsimlash, ijtimoiy ne'matlar va xizmatlarni tartiblash.

Milliy iqtisodni rivojlantirish dinamikasi natijasiga davlatning asosiy qurollarini ta'sir etishi: pul-kredit siyosati, fiskal va moliyaviy siyosat, Inflatsiyaga qarshi faoliyat, ijtimoiy siyosat, tashqi iqtisodiy faoliyat.

Iqtisodiyotni moliyaviy jihatdan sanatsiyalash. Ishchi kuchi bozori va ish bilan bandlikni tartibga solish. Aholini ijtimoiy himoyalashning shakl va usullari. O'zbekiston va boshqa mamlakatlarda monopoliyaga qarshi qonun.

Amaliy mashg'ulot rejası:

1. Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartiblashning mohiyati va zaruriyati.
2. Iqtisodiyotni tartiblashda davlatning asosiy vazifalari.
3. Davlatning iqtisodiyotga ta'sir etish usullari va vositalari.
4. O'zbekistonda iqtisodiyotni tartibga solishning monetar modeli.

Referat mavzulari:

1. O'zbekiston va boshqa mamlakatlarda monopoliyaga qarshi qonun.
2. Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartiblashda klassik va keynschilar nazariyalarining mohiyati.
3. Makroiqtisodiyotni tartibga solish usullari va shakllari.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston bozor munosaballariga o'tishning o'ziga xos yo'li. T.: "O'zbekiston". 1993. 55, 58, 59-betlar.
2. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida. T.: "O'zbekiston". 1995. 13, 29, 188, 228-229-betlar.
3. Karimov I.A. "O'zbekiston XXI asrga intilmoqda" T.: "O'zbekiston". 1999. 36-37-betlar.
4. Камасев В.Д. Экономическая теория. -М.: «Владос», 1998. стр. 440-476.
5. Учебник по основам экономической теории. Под ред. В.Д.Камасева. -М. «Владос». Изд-во МГТУ им.Баумана. 1994.

6. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. Пер. с англ. -М.: "Дело ЛТД" 1993.
7. Курс экономической теории. Кол.авторов. Изд-во "АССА". Киров. 1995.
8. O'Imasov A., Sharifxo'jayev M. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Mehnat", 1995 y. IX-bob.
9. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Universitet". 1998. 18-mavzu.
10. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Universitet". 2002. 171-180-betlar.
11. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Moliya», 2002 y. XXII-bob.
12. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2003 y. 286-307-betlar.
13. Tojiboyeva D. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Sharq», 2003 y. 292-318-betlar.

19-mavzu. Aholi daromadlari va davlatning ijtimoiy siyosati.

Aholi o'rtasida daromadlar taqsimlanishining mohiyati. Daromadlar tushunchasi. Aholi daromadlari turlari: ish haqi, foyda, foiz, renta.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida daromadlarning shakllanishi va daromadlar tengsizligining asosiy sabablari. Lorens egri chizig'i. Nominal va real daromadlar.

Aholi turmush darajasi va uning ko'rsatkichlari. Yashashning minimum darajasi. Iste'mol savati va uning daromadlar darajasiga bog'liqligi. Daromadlarning taqsimlanishi hamda davlat tomonidan tartibga solinishi.

Davlatning ijtimoiy sohadagi siyosati va O'zbekiston Respublikasida uning o'ziga xos xususiyatlari.

Amaliy mashg'ulot rejası:

1. Aholi o'rtasida daromadlar taqsimlanishining mohiyati va uning tarkibi.
2. Aholi turmush darajasi va uning ko'rsatkichlari.
3. Daromadlar tushunchasi va aholi daromadlarining turlari.
4. Bozor iqtisodiyoti sharoitida daromadlarning shakllanishi va daromadlar tengsizligining asosiy sabablari.

Referat mavzulari:

1. Iste'mol savati va uning daromadlar darajasiga bog'liqligi.
2. O'zbekistonda ijtimoiy siyosatning asosiy yo'nalishlari.
3. Bozor sharoitida daromadlarning cheklanmaganligi va uni mohiyati.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston bozor munosabatlariga o'tishning o'ziga xos yo'li. T.: "O'zbekiston". 1993. 75-77-hetlar.
2. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida. T.: "O'zbekiston". 1995. 47, 112-129, 188, 251-betlar.
3. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. T.: "O'zbekiston". 1997. 203-218-betlar.

4. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asrga intilmoqda. T.: "O'zbekiston". 1999. 39-41-betlar.
5. Камаев В.Д. и др. Экономическая теория. -М.: «Владос», 1998. стр. 209-229.
6. Экономическая теория. Учебник под ред. Видяпина В.С., Журавлевой Г.П., Гулямов С.С. -Т.: «Шарк» 1999. стр. 264-284.
7. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Universitet". 1998. 72-78 b.
8. Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2002 y. 108-118-betlar.
9. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Moliya», 2002 y. 365-368-betlar.
10. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2003 y. 230-245-betlar.

IV bo'lim. JAHON XO'JALIGI

20-mavzu. Jahon xo'jaligi va uning evolyutsiyasi

Jahon xo'jaligining vujudga kelishini obyektiv asoslari, uning mohiyati va rivojlanish bosqichlari. Jahon mamlakatlarining o'zaro bog'liqligini belgilovchi omillar. Xalqaro mehnat taqsimoti va uning xususiyatlari.

Xo'jalik faoliyatining baynalminallashuvi: xalqaro ishlab chiqarish kooperatsiyasi, transmilliylashtirish, integratsiya.

Jahon xo'jaligining tuzilishi. Davlatlarning iqtisodiy rivojlanish darajasiga qarab tabaqalashuvi: rivojlangan, rivojlanayotgan va kam taraqqiy etgan mamlakatlar.

Umumbashariy iqtisodning rivojlanish yo'nalishlari. Jahon xo'jaligi aloqalari va xalqaro tartiblash muammolari. Iqtisodiy guruhlashtirish. Iqtisodiy guruhlashtirish tizimi va xalqaro iqtisodiy tashkilotlar.

O'zbekiston Respublikasining jahon iqtisodiyotiga kirib borish muammolari.

Referat mavzulari:

1. Jahon xo'jaligi tizimida hozirgi zamon iqtisodiy munosabatlari va shakllari.
2. Xalqaro mehnat taqsimoti va iqtisodiy integratsiya.
3. Jahon xo'jaligi aloqalari va xalqaro tartiblash muammolari.
4. O'zbekiston Respublikasining jahon iqtisodiyotiga kirib borishi.
5. Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning mohiyati, qonuniyatlari va obyektiv sabablari.
6. Mustaqil davlatlar hamdo'stligining iqtisodiy hamjihatligi.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston o'z istiqloq va taraqqiyot yo'li. T.: "O'zbekiston". 1992. 37-40-bet.

2. Karimov I.A. O'zbekiston bozor munosabatlariga o'tishning o'ziga xos yo'li. T.: "O'zbekiston". 1993 y. 89-99-betlar.
3. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida. T.: "O'zbekiston". 1995. 25, 104, 109, 114-betlar.
4. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. T.: "O'zbekiston". 1997.
5. Karimov I.A. "O'zbekiston XXI asrga intilmoqda" T.: "O'zbekiston". 1999 y. 35-36-betlar.
6. Линдерт П.Х. Экономика мирохозяйственных связей. Пер. с англ. -М: «Прогресс» 1992.
7. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономика: принципы, проблемы и политика. Т.2, гл.39-41. -М: "Республика", 1992 г.
8. Основы внешнеэкономических знаний. Учебник под ред. И.В. Фламинского. -М. Банки и биржи. 1995.
9. Перо М. Международные экономические, валютные и финансовые отношения. Пер. с франц. -М: «Прогресс» Университет. 1994. Гл. 3,4.
10. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. Пер. с англ. -М.: "Дело ЛТД" 1993. Гл. 36-39.
11. O'ltmasov A., Sharifxo'jayev M. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Mehnat". 1995. 21-bob.
12. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Universitet". 1998. 20-mavzu.
13. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Universitet". 2002. 181-185-betlar.
14. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Moliya», 2002 y. 375-392-betlar.
15. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2003 y. 308-314-betlar.
16. Qodirov A. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «FAN», 2002 y. 159-167-betlar.
17. Tojiboyeva D. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Sharq», 2003 y. 351-375-betlar.

21-mavzu. Jahon bozori. Xalqaro valuta va kredit munosabatlari

Jahon xo'jalik tizimida hozirgi zamon iqtisodiy munosabatlari va shakllari: erkin savdo, proteksionizm, xalqaro kapital migratsiyasi va uning zamonaviy xususiyatlari, mehnat resurslarining xalqaro migratsiyasi.

Tovar va xizmatlar, intellektual resurslar bozori, ilmiy-texnik kashfiyotlar bozori.

Valuta munosabatlari va valuta tizimlari, ularning rivojlanish bosqichlari. Xalqaro kredit va jahon bozorida ssuda kapitali. Milliy va jahon valuta tizimlari. Xalqaro valuta. Valuta kurslari. Valuta kursining tehranishi va uni tartiblash quroli. Valutalarning konvertlanishi va uning ahamiyati. Xalqaro valuta-kredit tashkilotlari va ularning faoliyati. O'zbekistonning xalqaro moliya-kredit tizimida qatnashuvi. Eksport va import siyosati.

Amaliy mashg'ulot rejası:

1. Jahon xo'jaligining shakllanishi, uning mohiyati va rivojlanish bosqichlari.
2. Jahon xo'jalik tizimida zamonaviy iqtisodiy munosabatlar va uning shakllari.
3. Xalqaro savdning mazmuni, tuzilishi va xususiyatlari.
4. Valuta munosabatlari va valuta tizimlari. Valuta resurslari.

Referat mavzulari:

1. Xalqaro iqtisodiy tashkilotlar va ularning faoliyati.
2. Milliy valutaning konvertlanishi va uning chet el investitsiyalarini jalb etishdagi ahamiyati.
3. Markaziy Osiyo mamlakatlari iqtisodiy integratsiyasi muammolari.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston bozor munosabatlariga o'tishning o'ziga xos yo'li. T.: "O'zbekiston". 1993. 91-98-betlar.
2. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida. T.: "O'zbekiston". 1995. 107-118-betlar.
3. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. T.: "O'zbekiston". 1997. 184-290, 296-306-betlar.
4. Karimov I.A. "O'zbekiston XXI asrga intilmoqda" T.: "O'zbekiston". 1999 y. 35-37-betlar.
5. Abdullayev YO., Boboqulov T. Kredit. T.: "Mehnat", 1996 y. 18-19-betlar.
6. Abdullayev YO. Qimmatli qog'ozlar. T.: "Mehnat", 1997 y.
7. Международные валютно-финансовые отношения. Учебник под ред. Л.Н.Красновой. М.: Финансы и статистика. 1994.
18. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономика. -М: "Республика", 1992 г. Т.2. Гл. 39-41.
8. Перо М. Международные экономические, валютные и финансовые отношения. Пер. с франц. (Общ. ред. Н.С.Бабинцовой). -М: «Прогресс» 1994. Гл.1, 2, 5.
9. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. Пер. с англ. -М.: "Дело ЛТД" 1993.
10. O'Imasov A., Sharifxo'jayev M. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Mehnat". 1995 y. II-bob.
11. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet», 1998 y. 21-mavzu.
12. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Universitet". 2002. 186-198-betlar.
13. Shodmonov Sh. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Moliya», 2002 y. 393-404-betlar.
14. Tojiboyeva D. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Sharq», 2003 y. 176-231-betlar.

22-mavzu. Jahon iqtisodiyoti taraqqiyotida umumbashariy ijtimoiy-iqtisodiy muammolar

Jahon xo'jaligidagi umuminsoniy ijtimoiy-iqtisodiy muammolarining kelib chiqishi va mohiyati. Jahon ijtimoiy-iqtisodiy muammolarini hal qilishning iqtisodiy va siyosiy yo'llari. Inson va jamiyat muammolari. Nufuz, aholi bandligi, qashshoqlik, ochlik, savodsizlikni bartaraf etish muammolari. Oziq-ovqat bilan ta'minlash muammolari.

Jahon okeanidan foydalanishning iqtisodiy muammolari. Sog'liqni saqlash va ekologiya hozirgi dunyoning umumbashariy muammolari sifatida. Qurolsizlanish, harbiy sanoat majmuasini cheklash muammolari.

Umumbashariy muammolarni hal qilishda muvofiqlashuvning zarurligi va bu jarayonda xalqaro tashkilotlarning roli. O'zbekiston respublikasining ekologik muammolari.

Amaliy mashg'ulot rejası:

1. Insoniyat taraqqiyoti umumbashariy muammolarining mohiyati.
2. Umumbashariy ko'lamdagi muammolarni hal etishda xalqaro hamkorlik qilish yo'llari.
3. Sog'liqni saqlash va ekologiya hozirgi dunyoning umumbashariy muammolari.
4. O'zbekiston Respublikasining ekologik muammolari.

Referat mavzulari:

1. Iqtisodiy jihatdan kam taraqqiy etgan mamlakatlar qoloqligini bartaraf etish muammolari.
2. Demografik va oziq-ovqat muammolarining o'zaro bog'liqligi.
3. Orol dengizi muammolarini hal etishda xalqaro hamkorlikning ahamiyati.
4. O'zbekistonning xalqaro iqtisodiy tashkilotlar bilan hamkorligi.

Adabiyotlar:

1. Karimov I.A. O'zbekiston bozor munosabatlariga o'tishning o'ziga xos yo'li. T.: "O'zbekiston". 1993. 91-98-betlar.
2. Karimov I.A. O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida. T.: "O'zbekiston". 1995. 107-118-betlar.
3. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. "O'zbekiston". 1997.
4. Karimov I.A. "O'zbekiston XXI asrga intilmoqda" T.: "O'zbekiston". 1999 y.
5. Дадаян В.С. Проекты глобальной динамики и задачи. Ж. «Экономические науки» 1994. N 10.
6. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс. -М.: 1992. Т.2. Гл. 39-41.
7. Введение в рыночную экономику. Учебное пособие для Вузов. Под ред. Лившица А.Я. -М.: «Высшая школа» 1994.
8. Кларк Дж.В. Разделение богатства. Пер. с англ. -М.: Прогресс. 1992.

9. Кондратенко В. Экологический набат все слышнее. -М.: Дел. мир. 1992. N6.
10. Qodirov A. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. TDTU. 1997. IV-bo'lim. 3-bob.
11. Umarov K.Yu. va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: "Universitet". 2002. 199-208-betlar.
12. Xoshimov P.Z., Umarov K.Yu. va b. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Universitet» 2003 y. 344-354-betlar.
13. Tojiboyeva D. Iqtisodiyot nazariyasi. T.: «Sharq», 2003 y. 367-375-betlar.

Босишга руҳсат этилди 20.05.2005. Ҳажми 2 босма таблон.
Бичими 60x84 1/16. Адади 250 нусха. Буюртма 461. (кўйта нашр)
М.Улунбек номидаги Ўзбекистон Миллий Университети
босмахонасида чоп этилди.